

УДК 330.322

ФАКТОРИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В.А.Кучер

Донецький національний технічний університет

Ріст ефективності суспільного виробництва складається з багатьох взаємозалежних елементів і факторів, що характеризують рівень, динаміку суспільної праці і його результат. Одним з показників ефективності виробництва є зниження собівартості продукції. Це головне джерело зростання прибутку і підвищення рентабельності виробництва.

Основними причинами невиконання окремими підприємствами завдань по зниженню собівартості є перевищення встановлених норм витрати матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів, невиконання завдань по росту продуктивності праці; неритмічна робота, значні втрати робочого часу; низький рівень організації праці і виробництва.

Неритмічна робота підприємств, зв'язана з перебоями в постачанні основними видами сировини і матеріалів, порушення режимів роботи технологічного устаткування, його простої також обумовлюють значні перевитрати засобу на зміст і експлуатацію устаткування і собівартості в цілому.

Загальне зниження окремого виду витрат є результатом дії багатьох причин. У зв'язку з цим при розрахунках впливу кожного техніко-економічного фактора використовуються показники економії матеріальних засобів, заробітної плати й інших витрат, зв'язаних із впливом тільки конкретного фактора. Існують фактори і резерви здешевлення собівартості продукції. При економічних дослідженнях під факторами прийнято вважати умови, необхідні для здійснення господарських процесів, а також причини, що роблять вплив на їхні результати.

Під резервами зниження собівартості продукції варто розуміти об'єктивну можливість її здешевлення в результаті керування факторами використання виробничих ресурсів: випереджальний надплановий приріст продуктивності праці в порівнянні з приростом середньої заробітної плати; ефективне використання засобів виробництва на основі досягнень НТП, передового досвіду і дотримання режиму економії.

Під факторами зниження собівартості продукції прийнято розуміти засоби і способи використання наявних резервів. При узагальненні резервів зниження собівартості продукції необхідно враховувати фактори підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і їхньої ощадливої витрати. Для чого все різноманіття факторів доцільно звести до таких джерел резервів, як: ріст продуктивності праці, підвищення ефективності використання засобів виробництва, ощадлива витрата засобів на оплату праці, засобів виробництва.

На сучасному етапі розвитку економіки України дуже важливо найбільш повне використання раніше створеного виробничого потенціалу. Одним з показників, що постійно реагують на умови виробництва і реалізацію продукції, є собівартість, що відбиває витрати живої й упередженої праці на її виготовлення яка характеризує ефективність проведених заходів щодо інтенсифікації виробництва і посиленню режиму економії.

На показник собівартості, як ні на який інший, активно впливають багато факторів виробництва. Фактично немає жодного більш-менш істотної зміни в техніку, технології, системі організації праці і виробництва, що не позначилося б на загальному рівні виробничих витрат. Пошук шляхів зниження собівартості виробництва коксу в умовах дефіциту бюджетних засобів є головною умовою реанімації коксохімічних підприємств. Унаслідок чого процес керування собівартістю продукції в даний час здобуває особливу актуальність.

Проблеми плавний і стрибкоподібний рости витрат не нові. Вивчення цього питання привернуло увагу багатьох як закордонних, так і вітчизняних дослідників. Постійна увага до цього показника діяльності привело до розробки програм мінімізації витрат, здійсненню заходів щодо їхнього скорочення. Проблема зниження собівартості продукції зв'язана насамперед з матеріалоемністю. Матеріальні витрати досягають 60% вартості валового суспільного продукту і 75% вартості промислової продукції.

Важливою задачею промислових підприємств і об'єднань є виконання плану по обсязі, якості і номенклатурі продукції з найменшими витратами. Економічність роботи підприємств характеризується насамперед собівартістю продукції. Собівартість являє собою виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства, виробничого об'єднання на виробництво і реалізацію продукції. У ході хазяйновитої-господарчої-виробничо-господарської

діяльності ці витрати повинні відшкодовуватися за рахунок виторгу від продажу виготовленої продукції.

Використання показників собівартості в практиці у всіх випадках вимагає забезпечення однаковості витрат, що враховуються в її складі. Для забезпечення такої однаковості конкретний склад витрат, які відносяться до собівартості, регламентується «Основними положеннями по плануванню, облікові і калькулюванню собівартості промислової продукції». В укрупненому виді собівартість включає: витрати на підготовку виробництва; витрати, що виникають безпосередньо при виробництві продукції (включаючи витрати на керування); витрати на поточне удосконалювання виробничого процесу і продукції, що випускаються; витрати на поліпшення умов праці і технікові безпеки, на підвищення кваліфікації працівників; витрати на реалізацію продукції (враховуються в ціні). Витрати на виробництво мають велике значення в конкуренції на внутрішньому і закордонному ринках.

У сучасних умовах виробництва збільшується потреба в інформації про собівартість продукції, взаємозв'язок витрат з обсягом виробництва і рентабельністю, напрямки і резерви зниження цих витрат з метою ефективного контролю формування собівартості. Тому для керівництва усе більшого значення набуває контроль витрат виробництва, що повинний стати способом досягнення оптимального рівня рентабельності виробництва. Контроль над витратами передбачає визначення оптимальної собівартості, тому повинен враховуватися при розробці заходів щодо зниження собівартості.

Фахівцеві, що проводить аналіз хазяйновитої-господарчої-фінансово-господарської діяльності підприємства, варто розрізняти поняття витрат, витрат і собівартості. Тактичною метою будь-якого підприємства є одержання стабільного доходу і прийняттого рівня прибутку. Ціль ця досягається підприємством у процесі здійснення хазяйновитої-господарчої-фінансово-господарської діяльності у виді його витрат, що враховуються по різному, і не усі вони є витратами і включаються в собівартість. Відповідно до документів, собівартість продукції – це вартісна оцінка використовуваних у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на її виробництво і реалізацію.

Висновки

Оскільки рівень витрат і собівартості впливає на величину фінансових результатів підприємства, зниження собівартості є важливим чинником зростання прибутку й індикатором ефективності діяльності всього підприємства в цілому і його керівництва зокрема.